

KARATEPE KİLİM KOOPERATİFİNDEKİ ÇALIŞMALARIN İNCELENMESİ

Esra BEKİROĞLU

Feriha AKPINARLI

ÖZET

Geleneksel kültürümüzü en güzel şekilde temsil eden el dokuma kilimler günümüz şartlarına yenik düşmeye başlamıştır. Bu çalışmadaki amaç; Osmaniye ili, Kadirli ilçesinde bulunan Karatepe kilim örneklerini belgelemek, kilim kooperatifini incelemek ve bu alanda eksikliği hissedilen bilimsel bir doküman hazırlamaktır.

Araştırma; tarama yöntemiyle yapılmıştır. Veri toplamada kilim dokuma ile ilgili literatür taranmış, Karatepe kilim kooperatifinde kilim dokuyan bireylerden bilgi almak için anket uygulanmış ve bireylerin dokudukları kilimler bilgi formu ile incelenmiştir. Elde edilen tüm veriler değerlendirilerek sonuca gidilmiştir.

Kilim dokumacılığı ile uğraşan bireylerin çoğunluğu genç yaş ve üstünde, eğitim düzeyleri düşük, kilim dokumacılığını meslek haline getirmiştir. Yörede kilim dokumacılığı sadece kooperatifte yapılmaktadır, bu sayede yörede çeyiz geleneği az da olsa devam etmektedir.

Kilim dokumayı bireylerin çoğu kurs merkezlerinden öğrenmiş ve bunu boş zamanlarını değerlendirmek ve geçim kaynağı olarak devam ettirmişlerdir.

İhtiyaçlarını karşıladıkları dokumaların fazlasını yapma gereği görmeyen dokumacılar bunun sebebini pazarlama sorunu, kullanım ve saklama zorluğu olarak belirtmişlerdir. Makine dokumaların ucuz olduğu günümüzde emeklerinin karşılığını alamayacaklarını düşünmektedirler.

Anahtar Kelimeler: Karatepe, Kilim Dokumacılığı, Kompozisyon, Renk, Motif.

INVESTIGATION OF THE STUDIES OF KARATEPE KILIM COOPERATIVE

ABSTRACT

Hand woven rugs, which represent our traditional culture in the most beautiful way, have begun to be defeated in today's conditions. The aim of this study is to document the samples of Karatepe rugs in the kadirli district of Osmaniye Province, to examine the kilim cooperatives and to prepare a scientific document that is lacking in this field.

The research was done by scanning method. In data collection, the literature about kilim weaving was scanned, the survey was conducted to obtain information from the kilim weaving individuals in Karatepe kilim cooperative and the kilim weaving information form was examined. All the data were evaluated and the result was reached.

The majority of the individuals dealing with kilim weaving have made kilim weaving profession with low educational levels, young age and over. Rug weaving in the region is done only in cooperative, so that the tradition of dowry in the region is still a little.

Most of the individuals learned rug weaving from the course centers and continued it as a source of livelihoods.

The reason for this is the marketing problem, the difficulty of use and storage. Today, they think that machine weaving is cheap and their labor will not be paid.

Key words: Karatepe, Rug Weaving, Composition, Color, Motif.

1. GİRİŞ

Anadolu'nun birçok yöresinde yaygı, çuval, yastık vb. dokumaların üretilmesi gelenek haline gelmiştir. Özellikle kadın ve kızlar, esas işlerinden boş kalan zamanlarda ihtiyaçlarını karşılama, çeyiz, hazırlama, bazen de aile bütçesine katkı sağlama amacıyla eşsiz güzellikteki dokumalar yapmaktadır. Hammaddesi lif geleneksel tekstil sanatlarından dokumacılık; mekikli, kirkitli, çarpana dokumalar olmak üzere farklı tekniklerden oluşmaktadır. Kirkitli dokumalar kendi arasında düz ve havlı kirkitli dokumalar olarak gruplandırılır. Düz kirkitli dokumalar veya bazı kaynaklarda belirtildiği gibi düz dokuma yaygılar kilim, cicim, sumak ve zili (sili) teknikleri ile yapılmaktadır (Akpınarlı, 2007, s.115).

Kilim kelimesi ise, Farsçadan geldiği söylenirse de, Türkçe bir kelimedir. Farsçada aynı anlama gelen gelim, kelime kelimelerinin Türkçeden alındığı kabul edilmektedir. Tüm Slav dilleriyle, Ukrayna ve Rusya dillerine Türkçeden geçmiştir. Yine bazı kaynaklarda kilim kelimesinin "Farsça ve Türkçe yazılmış eski metinlerde yere serilen yaygı ve derviş cübbesi anlamına geldiği, bazı eski Türkçe metinlerde saçaklı kilim kelimesine rastlandığı, asıl bu terimin bugün bizim anladığımız kilim kelimesinin karşılığı olduğu" belirtilmektedir (Deniz, 2000, s.11).

Kilim, geçmişten günümüze köprü niteliği bulunan bir sanat eseri olma hakkını üzerinde fazlasıyla taşıyan bir ürün olarak kültürel kimliğin de temsilcisidir. Doğumundan ölümüne çadır (mimari) üzerinde taşıdığı renk ve sembolik biçimlerle kullanıldığı yere göre; (duvar resmi, mozaik) olma özelliğiyle plastik değerler de taşırlar. Kilimler aynı zamanda konar göçer dönemde yaşanan sosyolojik, psikolojik, antropolojik tüm bilgileri içinde saklayan ata yadigarıdır. Bu özellikleri nedeniyle tekniğinden çok, kültürel fonksiyonunun yanı sıra, tasarım ve renk anlayışının özgünlüğü de önemini arttırmaktadır (Say, 2002, s. 200-201).

İki bin yıllık geçmişe sahip olan Çukurova'nın en eski yerleşim yerlerinden biri olan Kadirli, Osmanlı İmparatorluğu'nun denetimine geçtikten sonra 1926'ya kadar Kars Pazarı ismiyle tanınmaktaydı. 1926'da doğuda Kars ilinden ayırt edilebilsin diye adı Kadirli olarak değiştirilmiştir.

Kadirli'den daha kuzeye doğru 22-25 km. uzanıldığında Karatepe adı ile anılan köyde dünyaca ünlü kilimler dokunmuştur. Evlerde kilim dokumacılığı azalmış olduğundan yörede Karatepe kilim dokumacılığının yaşatılması için kooperatif kurulmuştur. Bu kooperatif bünyesinde dokuma ve doğal boya atölyesi bulunmaktadır. Ayrıca kooperatif bünyesinde kilimler bitkisel boyar madde ile boyanmış yün iplikler kullanılmaktadır. Karatepe'de dokunmuş olan kilimlerde özgün motif ve renkler esas alınarak dokunmaktadır. Yurtiçi ve yurtdışında birçok şehirde sergilenen kilimler büyük ilgi görmektedir. Doğal boya ile boyanan yünlerden yapılan Karatepe kilimleri, dünyaca ünlü olup yurt dışına ihraç edilmektedir.

40 yıl önce Karatepe kilimleri sadece yerel bazda Karatepe'de ve Osmaniye'de kullanılırken kooperatifin kurulmasıyla beraber ve kooperatifin kurulmasına öncülük eden arkeoloji profesörü Halet Çambel'in girişimleri sayesinde ulusal ve uluslararası düzeyde çeşitli amaçlar doğrultusunda kullanılmaya başlanmıştır (Şimşek, 2017, s. 140-141).

Halet Çambel'in desteğiyle 1975 yılında Ali Cafri öncülüğünde eğirme, bükme, boyama, dokuma, halı, kilim, battaniye projesini gerçekleştirmek için Karatepe Kalkındırma Kooperatifi kurulmuştur. Kooperatifin

asıl amacı yörede geleneksel olarak dokunan kilimlerin ölmesini önlemek, aslına uygun olarak ve özgün biçimiyle dokunmasını sağlamaktır. Bu sürü zorluklar Ali Cafri'nin yapıcı, yaratıcı girişimiyle çözülmüş, bu sayede bugün Karatepe 225 tezgahta kilim dokunmaktadır. Büyük bir üretim girdisi, birçok ailenin gelir kaynağıdır. Ali Cafri yöre kilimlerini tanıtmak için, 1975'lerden bu yana Türkiye'nin, Avrupa'nın, AB Devletlerinin birçok kentinde dokuma sergisi açmıştır (Seyirci, 1993, s.291).

Günümüzde ise iletişim ve internet teknolojisinin gelişmesiyle birlikte Karatepe kilimleri internet üzerinden dünyaya satılmaktadır. Küreselleşmeyle beraber Karatepe kilimleri de yerellikten çıkıp ulus ötesi bir konuma ulaşmıştır. Karatepe kilimleri önceden yöre halkı tarafından ihtiyaçlar doğrultusunda zorunluluk olarak dokunup, gündelik hayatta kullanılırken, zaman içinde küreselleşme sürecinde ekonomik, sosyal, teknolojik, kültürel ve iletişim alanındaki değişimlerle Osmaniye'nin simgesi haline gelmiştir. Günümüzde Karatepe kilimleri, Osmaniye'yi temsil eden, tanıtan, şehrin markalaşmasını ve farkındalık yaratmasını sağlayan önemli öğelerden bir tanesidir.

Bu araştırmanın genel amacı; Karatepe köyü kilim kooperatifinde üretilen kilimleri araç-gereç, teknik, renk, motif ve kompozisyon açısından inceleyerek, tanıtmaktır.

Bu çalışma; geleneksel tekstillerin yaşatılması ve dokuma geleneğinin gelecek nesillere aktarılacak yöresel kültürün devamını sağlamak bakımından önemlidir. Ayrıca günümüzde azalan ürün çeşidi ve bu ürünler hakkında bilgi alacak kaynak kişilere ulaşmada çekilen sıkıntılar araştırmanın önemini arttırmaktadır.

Araştırmanın evrenini, Kadirli ilçesi, Karatepe köyü kilim kooperatifindeki kilim dokumacılığı yapan 15 birey oluşturmaktadır. Üretilen farklı özellikteki 20 kilim örneği üzerinde çalışılmıştır.

2. BULGULAR ve YORUM

Karatepe köyü kilim kooperatifinde kilim dokuyuculara uygulanan anket sonucunda elde edilen veriler değerlendirilerek şu sonuçlar tespit edilmiştir:

- Karatepe köyü kilim dokuyucuların bireysel özellikleri değerlendirildiğinde;

Dokuyucuların çoğunun evli (%53,3), genç yaş grubunun (%33,3) kilim dokumayla uğraştığı, çoğunluğunun ev hanımı, eğitim ve ekonomik düzeylerinin düşük, yeşil kart sahibi olduğu ve Kadirli ilçesi, kursa yakın çevrede ikamet etmekte oldukları (%86,6) tespit edilmiştir.

Kilim dokumacılığıyla ilgili karşılaştıkları sağlık sorunları olarak; sırt ve kol ağrılarının olduğu belirtilmiştir.

- Karatepe kilim dokumalarında kullanılan tezgah olarak; metal, sarma tipi istar tezgah ve yardımcı araç olarak Kirkit kullanılmaktadır.

Atkı ve çözümlü ipliklerinde yün iplik kullanıldığı, ipliklerin çoğunu kendi yetiştirdikleri koyunlardan elde ettikleri yünden Kirman aracı ile (%86,6) eğirdikleri, bazılarını ise hazır aldıkları, iplikleri doğal boyalar ile boyadıkları tespit edilmiştir.

Fotoğraf 1. Karatepe Kilim Dokuma Tezgah Örneği (Bekiroğlu, 2017)

Fotoğraf 2. Yün İplik Örnekleri (Bekiroğlu, 2017)

- Kilim dokuyan bireylerin kilim dokumaya ilişkin teknik özellikleri; dokumaya başlarken; dokuma hesapları yapma, çözgü çekme, tezgaha yerleştirme ve dokuma işlemi gerçekleştirilir. Çözgü hesaplamaları dokunacak ürünün özelliklerine göre değişir.

Kilim dokuyan bireylerin belirttikleri teknik özelliklerden dokuma özellikleri sırayla;

Çözgü çekme, yerleştirme, germedir.

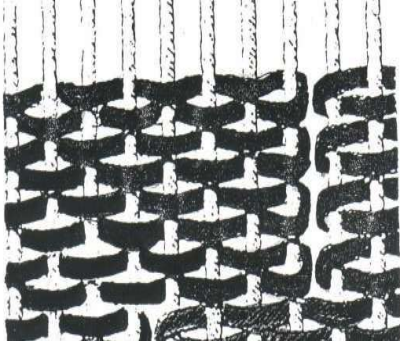
Karatepe kilimlerinde; İlikli, İliksiz ve Normal atkı ipliklerin arasına ek atkı iplikleri sıkıştırılan kilimlere rastlanmıştır. Bu tekniklerin özelliklerine bakacak olursak;

- İlikli Kilim;

Desen oluşturmak için çözgü ipliklerinin bir üst ve bir altından geçen atkı iplikleri, komşu desenin sınırına gelince en son çözgü ipliğine dolanarak geri döndüğünde iki renkteki atkının karşılaştığı dikey çizgilerde birer ilik (yarık) meydana gelir. Bu tür iliklerin meydana geldiği kilimlere ilikli kilim denilmektedir.

Kilimde ilik sayısının fazla ve 1 cm'den uzun olması tercih edilmez. Bu nedenle motifler genellikle köşeli, çapraz, enine ve kesik çizgilerden oluşmaktadır (Onuk, Akpınarlı,2003, s.19). Kilimde ne kadar ilik bulunursa kilimin yapısı ve değeri o derece zayıflar. Bu ilikleri yok etmek içinde çeşitli teknikler kullanılır (Deniz,1991, s.16).

Anadolu'da bir desenden diğer desene geçerken meydana gelen iliklere farda, gedirge, kirtik, yırtık, yarık gibi isimler verilmektedir (Deniz,1991, s.68).

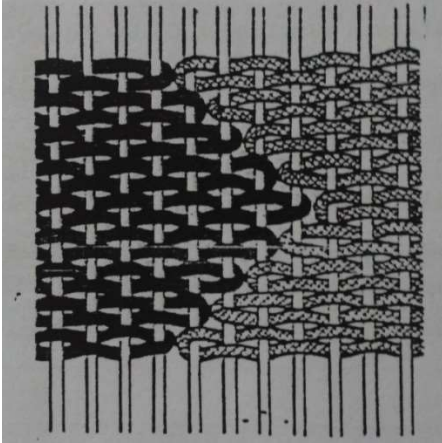
Şekil 1. İlikli Kilim (Bekiroğlu, 2017)

Fotoğraf 3. İlikli Kilim Örneği (Bekiroğlu, 2017)

- İliksiz Kilim ise;

İliklerin meydana gelmesini önlemek için, dikey çizgilerden kaçınılarak, çoğunlukla çapraz veya enine çizgilerden oluşan desenler dokunmaktadır (Onuk ve Akpınarlı, 2003, s.19; Acar, 1982, s.48).

Şekil 2. İliksiz Kilim (Bekiroğlu, 2017)

Fotoğraf 4. İliksiz Kilim Örneği (Bekiroğlu, 2017)

Normal Atkı ipliklerin Arasına Ek Atkı iplikleri Sıkıştırılan Kilimler

Kilim dokunması esnasında belirli yerlerde bir grup atkı atılarak sıkıştırılır. Tekrar üzerine atkı ipliği geçirilerek dokunmaya devam edilir. Daha önceden muntazam şekilde atılmış ve kirtik ile sıkıştırılmış atkılar, üzerine belirli yerlerde bir grup atkı atılarak sıkıştırılır ve tekrar üzerine muntazam bir şekilde birkaç sıra asıl atkılardan atılarak dokumaya devam edilir (Onuk, Akpınarlı, Ortaç ve Alp 1998, s.13; Acar, 1982, s.50).

Kilim dokuma üretimi yapan bireylerin kursa gelmeden önce kilim dokumayı bilmedikleri, kilim dokuma tekniklerini öğrenme kaynağının kurs merkezi olduğu (%73,3),

Karatepe kilim dokuma üretimi yapan bireylerin günlük ortalama 4 -6 saat arası kilim dokuduğu (%60), kilim dokuyan bireylerin büyük kısmının günde 2-4 m. dokurken; 8-10 m. dokuyan bireylerin en az orana sahip olduğu tespit edilmiştir.

Kilimlerin boyut özelliklerini incelediğimizde; enlerinin aritmetik ortalaması 80,15 (en düşük 48, en yüksek 150), boy ölçülerinin aritmetik ortalaması ise 137,8 (en düşük 50, en yüksek 310) olarak hesaplanmıştır.

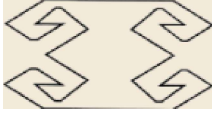

Çözüğü çözüğü çekme aparatında çektikleri, Çözüğü ipi dokunacak olan düz kirkimli dokumanın boyuna göre hesaplandıktan sonra çubukların üzerine sarıldığı, çözüğü aparatından tezgaha aktarılan çözüğüde kilim dokumaya 15cm saçak bırakılıp; zincir çekildiği, 1-2 cm bez ayağı dokunduktan sonra esas örgüye başlandığı tespit edilmiştir.

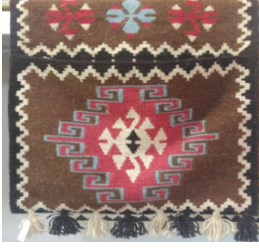

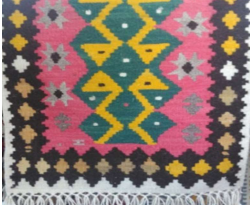

Zincir örme atkı iplerinin çözülmemesi ve başlangıç dokumasının net, düzgün durması için gerekli olduğu tespit edilmiştir.

Çözüğü sıklıkları 1 cm'de 6-7 iplik ve atkı sıklıklarının 1cm'de 8-10 iplik sıklıkta olduğu; kilim dokuma kalınlıklarının 2mm olduğu; bireylerin çoğunluğunun kilim dokumayı kendi ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla yaptığı tespit edilmiştir.

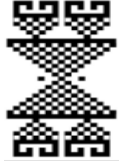

Kooperatifte dokunan (Nisan 2017) kilimlerin farklı desen özelliğinde olan 20 kilim örneği şöyledir:

<p>Örnek 1</p> <p>Boyut: 108*196</p> <p>Motif adı: Koçboynuzu</p> <p>Teknik: Normal atkı ipliklerinin arasına ek atkı iplikleri sıkıştırılan kilim</p> <p>Kullanılan renkler: Kahverengi, gri, kırmızı</p>		
<p>Örnek 2</p> <p>Boyut: 110*185 cm</p> <p>Motif adı: Baklava</p> <p>Teknik: Normal atkı ipliklerinin arasına ek atkı iplikleri sıkıştırılan kilim</p> <p>Kullanılan renkler: Gri, krem, kırmızı, sarı, yeşil</p>		

<p>Örnek 3</p> <p>Boyut: 150*230 cm</p> <p>Motif adı: Küpeli</p> <p>Teknik: İlikli kilim</p> <p>Kullanılan renkler: Krem, lacivert, kırmızı</p>		
<p>Örnek 4</p> <p>Boyut: 100*200 cm</p> <p>Motif adı: Koç boynuzu</p> <p>Teknik: Çift kenetleme ile yapılan kilim</p> <p>Kullanılan renkler: Kırmızı, kahverengi, yeşil, gri, sarı, beyaz</p>		
<p>Örnek 5</p> <p>Boyut: 78*141 cm</p> <p>Motif adı: Eli belinde</p> <p>Teknik: İliksiz kilim</p> <p>Kullanılan renkler: Yeşil, krem, kırmızı</p>		
<p>Örnek 6</p> <p>Boyut: 85*120 cm</p> <p>Motif adı: Zincirli</p> <p>Teknik: Normal atkı ipliklerinin arasına ek atkı iplikleri sıkıştırılan kilim</p> <p>Kullanılan renkler: Krem, kırmızı, kahverengi, sarı, gri, yeşil</p>		
<p>Örnek 7</p> <p>Boyut: 81*129 cm</p> <p>Motif adı: Zincirli</p> <p>Teknik: İliksiz kilim</p> <p>Kullanılan renkler: Yeşil, sarı, bordo, krem</p>		

<p>Örnek 8</p> <p>Boyut: 65*142 cm</p> <p>Motif adı: Baklava</p> <p>Teknik: Çift kenetleme ile yapılan kilim</p> <p>Kullanılan renkler: Krem, bordo, krem, yeşil, kırmızı</p>		
<p>Örnek 9</p> <p>Boyut: 50*50 cm</p> <p>Motifler: Merdivenli</p> <p>Teknik: İliksiz kilim</p> <p>Kullanılan renkler: Siyah, krem, kahverengi, mavi, beyaz, siyah, kırmızı</p>		
<p>Örnek 10</p> <p>Boyut: 50*50 cm</p> <p>Motif adı: Koçboynuzu</p> <p>Teknik: İliksiz kilim</p> <p>Kullanılan renkler: Siyah, beyaz, gri, kırmızı</p>		
<p>Örnek 11</p> <p>Boyut: 116*310 cm</p> <p>Motif adı: Hayat ağacı</p> <p>Teknik: Çift kenetleme ile yapılan kilim</p> <p>Kullanılan renkler: Siyah, kırmızı, yeşil, sarı, turuncu, beyaz, mavi</p>		
<p>Örnek 12</p> <p>Boyut: 50*100 cm</p> <p>Motif adı: Koçboynuzu</p> <p>Teknik: İlikli kilim</p> <p>Kullanılan renkler: Siyah, pembe, yeşil, sarı</p>		

<p>Örnek 13</p> <p>Boyut: 58*86 cm</p> <p>Motif adı: Baklava</p> <p>Teknik: İliksiz kilim</p> <p>Kullanılan renkler: Siyah, pembe, kırmızı, sarı</p>		
<p>Örnek 14</p> <p>Boyut: 48*128 cm</p> <p>Motif adı: Saç bağı</p> <p>Teknik: İlikli kilim</p> <p>Kullanılan renkler: Krem, turuncu, sarı, yeşil, kırmızı</p>		
<p>Örnek 15</p> <p>Boyut: 107*160 cm</p> <p>Motif adı: Çini motifi</p> <p>Teknik: İliksiz kilim</p> <p>Kullanılan renkler: Açık yeşil, kırmızı, sarı</p> <p>Örnek 16</p> <p>Boyut: 90*95 cm</p> <p>Motif: Muska</p> <p>Teknik: Normal atkı ipliklerinin arasına ek atkı iplikleri sıkıştırılan kilim</p> <p>Kullanılan renkler: Krem, yeşil, kırmızı, kahverengi</p>	 	
<p>Örnek 17</p> <p>Boyut: 66*130 cm</p> <p>Motif adı: Bereket</p> <p>Teknik: Sarma kontürlü kilim</p> <p>Kullanılan renkler: Gri, kırmızı, kahverengi, krem, yeşil</p>		

<p>Örnek 18</p> <p>Boyut: 65*86 cm</p> <p>Motif adı: Küpeli</p> <p>Teknik: İliksiz kilim</p> <p>Kullanılan renkler: Kırmızı, siyah, beyaz, yeşil</p>		
<p>Örnek 19</p> <p>Boyut: 76*128 cm</p> <p>Motif adı: Yar yâre baktı</p> <p>Teknik: İliksiz kilim</p> <p>Kullanılan renkler: Siyah, gri, beyaz</p>		
<p>Örnek 20</p> <p>Boyut: 50*90 cm</p> <p>Motif adı: Baklava</p> <p>Teknik: İlikli kilim</p> <p>Kullanılan renkler: Kiremit, kırmızı, sarı, yeşil, mavi, bej, sütü kahve, bordo</p>		

- Karatepe Kilimlerinde Kullanılan Renk, Desen, Motif ve Kompozisyon Özellikleri

Karatepe kilimleri incelendiğinde kilim örneklerinde bordürde en çok krem, kırmızı, siyah; zeminde gri, kırmızı; desende; kırmızı, sarı, krem, yeşil renklerinin kullanıldığı,

Kilimlerde kullanılan motiflere, kullanıcılarına göre; bereket, mutluluk, doğurganlık, uğursuzluk, nazar, yavuklu gibi inanışlarla ilgili anlamlar verilmiştir. Merdivenli, tarak, yıldız, koçboynuzu, küpeli, zincirli, eli belinde, bereket motiflerinin kullanıldığı; yine dokunan kilimlerde en çok Geometrik ve Sembolik bezemeler de tespit edilmiştir.

Kilimlerde orta kısım kompozisyonu bütün zeminin çoğunu kaplar. Geri kalan kısımlar bordür şeklinde dikey ve yatay olarak geniş su, yol şeklinde tamamlanmaktadır. Kompozisyonu oluşturan motifler tekrarlamalı şekilde ya da tek tek olarak dokunmuştur. Kullanılan renk, motif, ve kompozisyon olarak geleneksel kilim örneklerinden yararlanıldığı, çoğunluğunda geometrik ve sembolik bezeme kullanıldığı ve motiflerin dikey olarak yerleştirildiği tespit edilmiştir. Genel olarak kompozisyonlar aynı görünümde, motifler kilimin ortasında simetrik şekilde, kenar bordürleri dar, geniş ve atlamalı olarak tekrarlanmıştır.

Fotoğraf 5. Karatepe Kilimi Başlama Aşaması (Bekiroğlu, 2017)

Fotoğraf 6. Karatepe Kilimi Dokuma Aşaması (Bekiroğlu, 2017)

- Karatepe Kilimlerinin Kullanım Alanları

Kilim eskiden de sadece ev eşyası olarak değil cami, mescit, medrese gibi din ve sosyal kurumlara hediye, hayır amacıyla verilmek üzere de dokunuyordu. Ayrıca Anadolu'da ölen kişinin cenazesi ile birlikte camiye getirilir bağışlanır.

Dokunan kilimlerin kullanım alanlarının en çok namazlık, yer sergisi, yastık, heybe ve duvar kilimi olduğu tespit edilmiştir.

Kilimlerin birçok kullanım alanı bulunmaktadır. Bunlar;

Namazlık, yer Sergisi, duvar kilimi, yük kilimi, divan örtüsü, yastık ve heybedir.

Fotoğraf 7. Karatepe Kilim Divan Örtüsü Örneği (Bekiroğlu, 2017)

Fotoğraf 8. Karatepe Kilim Yastık Örneği (Bekiroğlu, 2017)

Fotoğraf 9. Karatepe Kilim Heybe Örneği (Bekiroğlu, 2017)

3. SONUÇ

Karatepe kilimlerinde elde edilen bilgilere göre kilim dokumacılığı her evde yapılıyorken günümüzde kooperatif vasıtasıyla yapıldığı; renk, kompozisyon ve motifler zaman içinde çok fazla bir değişikliğe uğramadan özelliklerini korumuşlardır. Yörede yüzyıllardır aynı teknik ve hammaddelerle Karatepe kilimleri kadınlar tarafından üretilmeye devam etmektedir. Eski dokunan kilimlere baktığımızda bozulmaların çok az olduğu, dokuma tekniğinin aynen devam ettiği, tezgah olarak metal dik tezgah kullanıldığı, iplikleri boyama işlemini kendi bünyelerinde boyadıkları gözlenmiştir.

Karatepe kilim kooperatifi; her dönem 15 tezgah ve 15 kursiyerle kilim dokumacılığını yaşatmaya devam etmektedir. Kursiyerlerin kilim dokuma öğrenmenin yanı sıra gelen siparişleri dokuyarak ek gelir sağladıkları tespit edilmiştir.

Günümüzde küreselleşmeyle beraber seri üretimin artmasıyla halı ve kilimlerin fabrikalarda daha kısa sürede ve daha az maliyetle üretimi sağlanmaktadır. Bu gelişmeler de Karatepe kilimlerini temel amacından uzaklaştırıp hediyelik eşya, duvarlarda sergi, estetik veya süs amacıyla kullanılmasına neden olmuştur.

Kilim dokumacılığının azalma nedenleri arasında yerleşik hayat, pazarlama imkanları, azalan hayvancılık, malzeme sıkıntısı ve toplumsal değişim yer almaktadır. Kilim dokumacılığının geliştirilmesine ilişkin, tanıtıma önem verilmesi, gelenekselliğin bozulmaması, pazarlanmasına yardım ve kilim sanatını yaşatmak için bireylerin bilgilendirilmesi gerektiği tespit edilmiştir.

KAYNAKÇA

- Acar, B. B. (1982). "Kilim Cicim ZilicSumak Türk Dokuma Yaygılar", İstanbul: Eren Yayıncılık.
- Akpınarlı, F. (2007). "Karakeçili Kilimlerinde Kalitenin Önemi". 8. Uluslararası Karakeçili Kültür Festivali Paneli, 9 Mayıs. Şanlıurfa.
- Deniz, B. (2000). "Türk Dünyasında Halı ve Düz Dokuma Yaygıları", Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları.
- Deniz, B. (1991). "Ayvacık (Çanakkale) yöresi düz dokuma yaygılar (Kilim-cicim-zili)". İzmir: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı.
- Erten, B. (1989). "Karatepe Kilim Dokumaları", Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Gül, F. G. (2015). "Gaziantep İli Kilim Dokumalarının Özellikleri". Yüksek Lisans Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü El Sanatları Eğitimi Anabilim Dalı : Ankara.
- Kırıçoğlu, O. (1991). "Sanat Eğitimi Görmek, Anlamak, Yaratmak". Ankara: Pegem Yayınları.
- Onuk, T., Akpınarlı, F. (2003). "Şanlıurfa Karakeçili Kilimleri". Atatürk Kültür Merkezi Yayınları
- Onuk, T., Akpınarlı, F. (1998). "İçel El Sanatları", Ankara: T.C Kültür Bakanlığı Yayınları
- Ortaç, H.S., Onuk, T., Akpınarlı, F., & Alp, Ö. (1998). "Tarsus el sanatları". Ankara: Kültür Bakanlığı.
- Öngen, A., Gamze. (2016). "Çağdaş Türk Kirkitli Dokuma Sanatçıları", Akdeniz Sanat Dergisi.
- Özbayır, Ş. Nazan., (2010). "Mersin ili merkez köylerinde Kirkitli Düz Dokuma Geleneği", Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Say, N. (2002). "Tekstil Anasanat Dalı'nın Lise Müfredat Programlarında İşlerlik Kazandırılması ile İlgili Öneriler". Ankara: Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 16, Sayı 1.
- Seyirci, M. (1993). "Halet Çambel ve Çukurova Kültüründe Karatepe", 1. Uluslararası Karacaoğlan-Çukurova Halk Kültürü Sempozyumu.
- Şimşek, G. (2017). "Anadolu'da Kilim Kültürünün Değişiminde Küreselleşmenin Rolü: Örnek Olay İncelemesi Osmaniye Karatepe Kilimleri", Uluslararası Hakemli İletişim ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi.
- Tepecik, A. (1991). "Grafik Sanatların Kültür Aktarımındaki Rolü ve Önemi". Milli Kültür Dergisi, Ankara.
- Yeşilbaş, E. (2011). "Diyarbakır Karacadağ Kilimlerinin Desen ve Motif Özellikleri". Arış Halı, Düz Dokuma, Kumaş, Giyim, Kuşam ve İşleme Sanatları Dergisi.